N°. 11. 1853.

# DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
des Maandags-, Woensdags- en Zaturdags-avonds.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

DONDERDAG 19 MEI.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . ƒ 3.00.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . » 3.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement ƒ 40., Ned. Cour.

## Een terugblik.

Het anti-revolutionnaire blad, *de Nederlander*, beweerde dezer dagen, dat, onder het vorig ministerie, «enkele intrigues ter *verwijdering* van «leden der Kamer *gelukt* waren.»

Te vergeefs hebben wij *de Nederlander* aangemaand, om deze zwaarwigtige beschuldiging te bewijzen. Bij onze eerste aanmaning, die zoo veel doenlijk, ofschoon het eigenlijk ondoenlijk is, geschoeid was op dezelfde zoetsappige leest van het anti-revolutionnaire blad, kregen we tot antwoord: dat *de Nederlander* dat alles wel had gezegd.... *maar dat men een intrigue nooit in haar eigenaardige kronkelpaden volgen kan!*

Bij onze tweede aanmaning, — toen wij regtmatig aantoonden, dat *de Nederlander*, na zoo grove beschuldigingen gedaan te hebben, naderhand zoo laaghartige uitwegen zocht, zonder te willen erkennen *gelogen* te hebben — volgden wij minder de anti-revolutionnaire taal, en zeiden als opregte Hollanders wat er eigenlijk op stond. Wij toonden aan: dat *de Nederlander* eigenlijk had *gelogen*, op de verkiezingen had *geïntrigueerd*, en dus de «*Jesuiten-streken*» beging, waarvan hij elk ander zoo spoedig beschuldigt. En wat was nu het antwoord van *de Nederlander*? «Dat hij in geene «discussie treden kon met een blad, dat in plaats «van eene wisseling van gedachte te voeren, per«sonaliteiten gebruikte!»

In de engte gebragt, is *de Nederlander* niet loyaal genoeg, om amende honorable te doen. Zoo de heer, de knecht. Wij wanhopen dan ook, dat blad tot eene eerlijke bekentenis te brengen; maar wij willen, in afwachting dat *de Nederlander* ons het tegenbewijs zal leveren, zijne eigene woorden eens toepassen op den tegenwoordigen stand van zaken.

Hier komt het niet te pas de woorden te bezigen: «enkele intrigues ter verwijdering van leden «der Kamer zijn gelukt»; maar wij moeten, met verlof van *de Nederlander*, een variant gebruiken en lezen:

«Door intrigues alléén is de verwijdering van «het vorig ministerie gelukt. En hoe is de verwij«dering van de geheele Kamer gelukt? Hoe heeft «men de Natie misleid? Hoe zal het gelukt zijn «eene meerderheid verkregen te zien, aan welke «men dan niet meer de misdaad zal verwijten, «van «*aaneengesloten*» te zijn?

Deze beschuldigingen zijn niet minder zwaar, dan die gedaan zijn door *de Nederlander*. Maar terwijl deze het bewijs schuldig blijft, weten we naauwelijks of het wel noodig zij te herinneren aan hetgeen is gebeurd, om aan te toonen, dat wij de waarheid zeggen.

*Het vorig ministerie is verwijderd door intrigues.* Dat ministerie is niet gevallen, zooals het behoort dat een ministerie valt in een constitutionnelen Staat. Er was geen strijd tusschen gouvernement en kamer; integendeel de vertegenwoordiging der Natie schonk die regering nog den laatsten dag met eene overgroote meerderheid haar vertrouwen. Door laaghartige middelen heeft men een deel der Protestantsche bevolking in beweging gebragt en tot het teekenen van adressen verleid: de officiële stukken, daartoe betrekkelijk, zijn door ons medegedeeld. Toen het getal teekenaars niet imposant genoeg scheen, heeft men in sommige plaatsen handteekeningen met een «*kwartje*» het stuk betaald, en in vele anderen met een kruisje personen doen teekenen, die niet schrijven konden; personen die bedeeld worden; personen die als invaliden, in gestichten van weldadigheid zijn opgenomen; vrouwen en kinderen. Met verzaking van eigen aristocratisch beginsel, werd de mindere klasse in beroering gebragt; met verzaking van het anti-revolutionnair beginsel, dat het «*zielental*» eene ketterij is (waartoe steeds honderd geleerde citaten tot bewijs werden aangevoerd), heeft men *geheel* die menigte adressanten verheven, tot «*de kern der Natie.*»

*En hoe is de verwijdering van de geheele Kamer gelukt?* De kamer werd gesloten en daarna ontbonden; niet omdat, zoo als het behoort in een constitutionnelen Staat, strijd bestond tusschen kamer en regering; niet omdat de Koning, zijn ministerie willende handhaven tegenover de afkeurende vertegenwoordiging, een beroep deed op de natie. Neen, zonder dat de Kamer had getoond niet meer in te stemmen met 's Konings regering; zonder dat de volksvertegenwoordigers hunne meening hebben kunnen uiten, of zonder dat de nieuwe regering hare inzigten had bloot gelegd, werd de Kamer gesloten en ontbonden. Wij zullen hier niet herhalen wat reeds dikwerf is gezegd, wat zelfs de fanatiekste anti-revolutionnair moet bekennen: dat namelijk de nieuwe regering bang was, de Natie onder de oogen te zien. Maar wij vragen, of door het gelijktijdige ontslaan der ministers en het wegzenden der Vertegenwoordigers, wel indedaad, hoezeer de legale vormen zijn in acht genomen, dat gebruik er van gemaakt is, dat de Grondwet bedoelt?

*Door intrigues alleen heeft men de Natie misleid.* O, als het nog noodig ware, daarvan uitvoerig het bewijs te leveren: wij zouden vele kolommen druks moeten vullen. Wij zullen slechts enkele feiten aanstippen.

Men heeft de regering der R. C. aangelegenheden hier te lande doen voorkomen, alsof zij het protestantisme in Nederland den doodslag zou geven. Men heeft, — met schaamteloos te vergeten, dat men zelf regeling had verlangd in den meest onbeperkten zin, vrij van elke inmenging der Regering — daarvan een middel gemaakt, om zich weêr vast te nestelen in een ministeriëlen zetel. Men heeft niet één geldend motief bijgebragt, *waarom* men is gekomen, om het roer van den Staat aan te vatten. Daarentegen heeft men de afgetreden Ministers beschimpt, belogen en belasterd. Men heeft brieven geopenbaard, die niet behooren tot «*gewisselde stukken*,» confidentiële brieven, die landgenoot aan landgenoot schreef, om den afwezige den waren stand van zaken te doen kennen. Men heeft geloochend en loochent nog, dat de Paus in zijn regt was wat de *zaak* betreft; en dat geene menschelijke magt had kunnen beletten, wat den *vorm* aangaat, dat de Paus sprak zooals hij goedvinden zou te spreken. Men heeft de zoogenoemde »*kern der Natie*» diets gemaakt, dat zij nu «*bevrediging*» zou erlangen; en naauwlijks was dit gezegd, of de Bisschoppen werden geïnstalleerd!! Men heeft door de eigen couranten, met veel ophef doen aankondigen, dat er eene *nota* naar Rome was gezonden; maar geheel op den achtergrond doen schuiven, dat het de afgetreden Ministers zijn, die onzen gezant aldaar hebben *terug geroepen.*

*Hoe zal het gelukt zijn eene meerderheid verkregen te zien, aan welke men dan niet meer de misdaad zal verwijten, van* «AANEENGESLOTEN» *te zijn?* Vuile schotschriften, die het brandmerk zijn op onze vaderlandsche drukpers, werden bij duizende exemplaren verspreid. Couranten, die onder de vlag der zedeleer en godsdienst varen, vulden hunne kolommen met logen en laster, en zonden hunne Nommers aan honderde predikanten present. Men trachtte de stem te smoren van de wederpartij: daartoe deinsde men voor geen enkel middel terug. Er werden geruchten verspreid van failliet-gaan, van abonnenten-verlies, van wat niet al! — Op ongrondwettige wijs mengde men den persoon des Konings in den strijd. Men bazuinde het rond, dat al wie niet stemmen zou voor de nieuwe ministers, *tegen den Koning was.* Wee over hen, die aldus den Koning verlaagd hebben tot voorwerp van een strijd, die alleen uit «*wraak*» en «*heerschzucht*» is geboren. — Niet durvende verklaren, dat men REACTIE beoogt, heeft men «*een protestantschen zin*» van vreemdsoortig allooi uitgedacht. Onder die leus werden de afschuwelijkste, inconstitutionneelste ketterijen over het land uitgebraakt. De predikanten verlaagden zich tot politieke volksleiders en vergaten het heilig ambt, dat zij bekleedden. Hun werden circulaires toegezonden, met aanbeveling, om bepaald aangewezen candidaten te doen stemmen. Van den kansel af werden die politieke bemoeijingen gedreven; ja er zijn voorbeelden, dat in de kerken zelven «*kiesvergaderingen*» zijn gehouden, en over programmata van kiesvereenigingen kerkeraden zijn bijeen geweest!!

Dat men dit alles ontkenne! Dat men ontzenuwe deze acte van beschuldiging, waarop eenmaal de Natie, als zij ontwaakt zal zijn uit den dwaal, waarin zij is geraakt, haar streng maar regtvaardig requisitoir zal nemen!

Dat men zich ook herinnere, hoe aan de vorige Kamer was verweten, dat zij «*aaneengesloten*» was ter ondersteuning van het Ministerie. Als men ziet, dat de meeste candidaten — die welligt nu reeds zijn gekozen — nu reeds beloofd hebben aaneengesloten te zullen zijn, zonder te weten, waarom, waarvoor, tot welk doel: dan spreekt ook deze omstandigheid luide voor het feit: «*dat de Nederlandsche Natie sedert 19 April 1853 is misleid.*»

---

In LE LIEN, *Journal des Églises réformées de France*, p. 97, leest men: «On nous communique une lettre «lettre, dont l'auteur, qui est très au courant de ce qui «se passe, regarde la chute du ministère Thorbecke «comme une calamité, parceque ce ministère [illegible] «ral, tandis que d'après......... la tendance du [illegible] «veau ministère, il y a lieu de craindre que le pro«testantisme et la résistance populaire au pape ne «deviennent des prétextes pour [illegible] une sorte d'ab«solutisme.»

Wij zijn niet zoo inconstitutionneel als de mannen

van de tegenovergestelde rigting," om den persoon van den Koning in het spel te brengen.

Wij houden ons alleen aan de Ministers; dat is de constitutionnele, de veilige weg voor het koningschap; die noch leidt tot de republiek, noch tot absolutisme.

Hoe nu het ministerie beoordeeld wordt, wat men van zijne "rigting" *vreest*, blijkt uit het bovenstaande.

"D'après la *tendance du nouveau ministère* il y a lieu de *craindre* que le protestantisme et la résistance populaire au pape *ne deviennent des prétextes pour ramener* une sorte *d'absolutisme!*"

Dit is nu geen politiek blad, geen Keulsche Zeitung, daar de *Oude Amsterdamsche Courant* zoo ongaarne van hoort, geen Engelsch ministerieël blad, waaruit wij nog een onthaal schuldig zijn; maar het geachte blad van de Protestantsche Kerk in Frankrijk. Niemand, die het kent, zal dit van pauslievendheid of onprotestantschen zin beschuldigen.

Hoe het buitenland het eigenaardig karakter van dit ministerie opvat, wordt ook hierdoor weder openbaar.

Protestantsche volksberoering, voorwendsel om te komen tot absolutisme!

En van een ministerie dat dien indruk maakt in het buitenland, is de heer Donker Curtius een der hoofdmannen! *Quantum mutatus ab illo.*

---

Men zegge niet, dat is *mijne* rigting niet. Het is de vraag niet meer, of gij in *die* schuit wildet varen. Gij *zit* er in; gij *moet* nu mede. Het zal ook de vraag niet meer zijn, wat *uwe* bedoeling was; gij zult moeten mededoen of weldra over fokkeschoot gaan.

Dan zal het voor u geene verantwoording zijn te zeggen: "ik ben er buiten." Want gij hebt mede van wal helpen steken.

Wilt gij geen absolutisme, dan moet gij niet gaan, zonder in uwen val het geheele ministerie mede te nemen.

---

Het *Journal des Débats* wijdt een hoofdartikel aan de jongste gebeurtenissen in ons Vaderland. De *Nederlander* en de *Utrechtsche Provinciale en Stads-Courant* verheugen zich over dat artikel van het beroemde blad.

Geen wonder. Men vindt er al de scheefheid van voorstelling in, welke die organen noodig hebben om hunne zaak te verdedigen.

Maar het *Journal des Débats* heeft *ook ons* een uitstekenden dienst bewezen. Men overwege aan den eenen kant de positie der dagbladpers in Frankrijk, die het onmogelijk maakt iets anders te schrijven dan wat Napoleon III verlangt; aan den anderen kant den krachtigen steun, dien de Roomsche geestelijkheid in Frankrijk heeft verleend aan keizer Napoleon.

Wanneer het dan van den eenen kant merkwaardig mag heeten, dat men het *Journal des Débats* de partij der Protestanten in Nederland ziet trekken, ondanks het gevaar, dat er bij de fransche regering ligt in eene vijandschap met de Roomsche geestelijkheid; dan kan het van den anderen kant niet anders dan zeer duidelijk zijn, dat zoodanige gewaagde handeling is geschied *met goedvinden* der keizerlijke regering.

Het raadsel is gemakkelijk op te lossen.

Frankrijk wil het liberale element ook in Nederland den kop indrukken. Nederland — wij hebben het aangetoond — is onder franschen invloed gebragt. Daarom worden Thorbecke en alle constitutionneel-gezinden in het oog van het "beroemde" *Journal des Débats "liberale radikalen!!"* Frankrijk ondersteunt de protestantsche partij in Nederland *tegen* de roomsche en tegen de constitutionnele partij. Behalve den kans dat een "vaderlijk stelsel" als in Frankrijk, ook in ons land zou kunnen ingevoerd worden; kan ook nog de kans van "*burgertwist*" geboren worden. Er is een triviaal hollandsch spreekwoord, dat hier perfect op zijne plaats is: "als twee honden vechten om een been, loopt een derde er mee heen!"

In plaats van te juichen over een artikel van den beroemden Bertin, in het beroemde "*Journal des Débats*," dat waarlijk des schrijvers roem van zaakkennis of van onpartijdigheid niet zal kunnen verhoogen, deden *de Nederlander* en de *Utrechtsche Courant* beter van aan te toonen, "*dat Nederland niet onder Franschen invloed is gebragt.*"

---

Het merkwaardige artikel van de *Morning-Chronicle — het orgaan der engelsche regering* — zal in ons No van Zaturdag geplaatst worden, daar de vertaling van dit stuk niet tijdig genoeg heeft kunnen ten einde gebragt worden. Schenken doen wij het niet.

---

De *Kölnische Zeitung* van gisteren deelt een kort verslag mede van den inhoud van den Herderlijken Brief der Synodale Commissie. Dit groote duitsche blad voegt er ten slotte de korte, maar juiste opmerking bij:

"Ware deze Brief door de kerkelijke partij in redelijken zin opgevat geworden: de beroering, die zij "verwekt heeft, ware achterwege gebleven, en men had "het land de tegenwoordige Grondwets-crisis kunnen "besparen."

## Buitenlandsche Berigten.

### ENGELAND.

Op den 17den was te Londen het gerucht in omloop, dat de markies Clanricarde lord Cowley zal vervangen als gezant te Parijs.

Het stoomschip Arabia heeft tijdingen uit New-York aangebragt, loopende tot 4 Mei. De expeditie naar de Chinesche wateren lag gereed. Zij bestond uit 5 schepen, en zou 3 jaren afwezig blijven.

De Koning der Sandwich-eilanden heeft de bescherming der Vereenigde Staten ingeroepen tegen de Fransche aanmatigingen.

In Cincinnati hadden tusschen Protestanten en Catholijken botsingen plaats gegrepen.

### FRANKRIJK.

Het Wetgevende Ligchaam heeft op den 17den de beraadslaging over het wets-ontwerp op de burgerlijke pensioenen, na zich zes dagen daarmede bezig te hebben gehouden, gesloten en het ontwerp met 154 stemmen tegen 76 aangenomen, ofschoon het Gouvernement bij een der artikelen (18) eene belangrijke concessie had gedaan.

— De Commissie, belast met het onderzoek tot herstelling van de doodstraf in staatkundige aangelegenheden, heeft een Voorzitter en een Secretaris benoemd, die beiden tegen het wets-ontwerp gestemd zijn. Beiden willen wel art. 86 van het strafwetboek herstellen, dat met de straf van vadermoord bedreigt hen, die een aanslag doen op het leven van den vorst; maar zij zijn tegen de herstelling van art. 87, dat de doodstraf stelt op alle aanslagen tegen de veiligheid van den Staat, de troonsopvolging, enz. De Commissie, die een verslag moet opmaken over het wets-ontwerp tot toekenning van eene nationale belooning aan de weduwe van den Maarschalk Ney heeft besloten, met 6 stemmen tegen 1, geen verslag op te maken. Dit is eene nieuwe wijze van oppositie. Eindelijk is het zeker, dat de Commissie uit den Senaat aan die vergadering voorstelt, het wets-ontwerp op den staf der Marine niet goed te keuren; men gelooft echter, dat de Senaat dat advies niet zal volgen.

— Den 14den, des avonds, hebben te Parijs eenige arrestatiën plaats gehad, waarvan men het juiste getal nog niet kent.

### BELGIE.

Het huwelijk van den kroonprins van Belgie, hertog van Brabant, met de aartshertogin Maria, dochter van den aartshertog Palatijn Joseph, oom des keizers, is thans bepaald vastgesteld. De echtverbindtenis zou in den loop van dezen zomer worden voltrokken. Voorts verzekert men, dat van dit voornemen is kennis gegeven aan verschillende legatiën, vóór het vertrek van koning Leopold, naar Duitschland. De jonge prinses is geboren in 1836. Hare moeder is eene dochter van den hertog Lodewijk van Wurtemberg, oom van de koningin der Nederlanden.

### DUITSCHLAND.

Berigten uit Weenen van den 11den melden, dat de hertog van Brabant, die den vorigen dag niet op het hof-concert was tegenwoordig geweest, geheel hersteld was van zijne ligte ongesteldheid en weder uitging. De keizer en zijn broeder, aartshertog Karel Lodewijk, hadden vroegtijdig een bezoek aan koning Leopold en zijn zoon gegeven.

### ZWITSERLAND.

De *Suisse* bevestigt het berigt, dat het Badensche Gouvernement eene nota heeft gerigt aan den Bondsraad, betrekkelijk grieven, die dat Gouvernement tegen Zwitserland meent te hebben ten opzigte van de communicatie tusschen beide landen. De kantons, zegt de *Suisse*, die aan dat groot-hertogdom grenzen, klagen, hunnerzijds voortdurend over de politie en de douanen van Baden.

— Men schrijft uit Bern, 14 Mei, dat, ten gevolge van de klagten van de oppositie over het voortdurend zitting houden van de krijgsraden te Fryburg, het hoofd van het departement van Justitie, de heer Druey, zich naar dat kanton heeft begeven, om naar den staat van zaken onderzoek te doen, of liever, om het Gouvernement van het kanton aan te bevelen, niet zoo gestreng te werk te gaan.

### ITALIE.

Men berigt uit Milaan, dat de opschudding, die aldaar heeft plaats gehad, en die door groote militaire toebereidselen van de zijde der Oostenrijksche bevelhebbers is gevolgd, uit vrees voor een nieuw oproer geenerlei gevolgen heeft gehad. De geruchten nopens eenen nieuwen opstand waren te gelijk in Zwitserland, Piemont en Savoije verspreid. Het complot zou er tegen het Oostenrijksche en tegen het Piemontesche Gouvernement gerigt zijn. Gelukkig is echter deze vrees niet bevestigd geworden.

— Men zeide te Weenen, 12 Mei, dat verscheidene Lombardische uitgewekenen verzocht hadden, in Lombardije te mogen terugkeeren; en men denkt, dat dit zal worden toegestaan en bovendien de in beslagneming van hunne goederen opgeheven, onder voorwaarde, dat zij zich niet meer met de staatkunde zullen bezig houden.

— De maarschalk Radetzky heeft aan graaf Guilay, militair Gouverneur en aan Graaf Straffolde, burgerlijk Gouverneur van Milaan, verlof gegeven regtstreeks met den kolonel Bourglois, den Zwitserschen bondscommissaris in Tessino, in betrekking te treden. Generaal Guilay heeft onmiddellijk gemeld, dat de post, die bij vergissing op Zwitsersch grondgebied is geplaatst geworden, is ingetrokken.

### TURKIJE.

De Turksche quaestie schijnt weder nieuwe moeijelijkheden te hebben opgeleverd. Er zijn achtereenvolgens drie paketboten te Marseille aangekomen; de *Scamandre*, de gewone dienst, die op den 5den vertrok; de *Chaptol*, op den 7den onverwachts door den Franschen gezant met depêches voor zijn Gouvernement afgezonden en de *Caradoc*, den 8sten vertrokken met depêches van den Engelschen gezant. Men kent den inhoud van deze depêches niet; maar de brieven door den *Scamandre* medegebragt melden, dat prins Menchikoff zijn ultimatum heeft aangeboden, over het protectoraat der Grieken in Turkije en dat hij boven dien nieuwe concessien in de quaestie van de Heilige plaatsen eischte.

— De dood van de moeder van den Sultan, Valide, heeft diepen indruk te Konstantinopel gemaakt, daar zij haren zoon steeds zachtmoedigheid en hulpvaardigheid aanried en zelve zeer veel goeds deed. De Sultan is zeer bedroefd; de ministeries, en alle andere publieke administratiën zijn drie dagen gesloten geweest.

## Binnenlandsche Berigten.

*'s Gravenhage*, 18 Mei.

Wij vroegen in een vorig nommer:

Is het waar, dat in de circulaire, door den heer van Reenen gerigt aan de Commissarissen des Konings in de provinciën, gesproken wordt van *de verkiezingen*?

Is het waar, dat in die circulaire den commissarissen des Konings wordt aanbevolen, *om invloed op de verkiezingen uit te oefenen?*

Wij vroegen verder:

Is het gerucht waarheid, hetwelk in aanzienlijke kringen te Brussel loopt, dat de tegenwoordige Minister van Buitenlandsche zaken démarches zou hebben gedaan bij eenige leden van het belgisch Ministerie om al het mogelijke aan te wenden, opdat de groote Belgische bladen voortaan geene particuliere, vijandige correspondentiën uit 's Gravenhage en Rotterdam meer opnemen?

Op deze vragen — die welligt niet zijn uit de lucht gegrepen — is geen antwoord gekomen. Te vergeefs hebben wij van de *Amsterdamsche* of van de *Staats-Courant* eenige opheldering gewacht.

Mag de *Amsterdamsche Courant* dan slechts spreken als het geldt feiten te verdraaijen en achtenswaardige mannen met schimp te overladen? En moet zij zwijgen, als het geldt de Natie opheldering te geven omtrent zaken, die hooge belangen kunnen compromitteren?

---

De *Nieuwsbode* van heden, waarvan de toon sedert eenige dagen, wij bekennen het met genoegen, wat lager is gestemd, geeft eene vergelijking van de beide woordingen, waarin vervat waren de besluiten van ontslag, *prime* van het ministerie Donker-de-Kempenaer in 1849, en *secundo* van het ministerie Thorbecke.

In het eerstgenoemde besluit werd het ministerie *eervol* ontslagen; in het tweede eervol, "onder dankbetuiging voor de gewigtige, in die betrekking bewezen diensten."

De *Nieuwsbode* neemt daaruit aanleiding, om aan te toonen, dat het nieuwe ministerie "*beleefder*" was dan het ministerie Thorbecke.

Maar onze confrère ziet één voornaam punt over het hoofd. — Het ministerie Donker-de-Kempenaer viel constitutionneel, na door de Natie en door de vertegenwoordiging reeds geruimen tijd te zijn verloochend. Het ministerie Thorbecke viel door hofkabaal en intrigue, op het oogenblik dat de vertegenwoordiging met eene overgroote meerderheid ondersteunde.

Doch er is meer: Van de „*behendige* beleefdheid„ van den heer van Hall was zoodanige dankbetuiging voor gewigtige bewezen diensten te verwachten.

Als antidotum heeft men, een paar dagen later, op schandelijke wijs, een ministerie gegispt, dat door den Koning erkend wordt *gewigtige diensten* te hebben bewezen, en worden stukken geopenbaard, die nooit voor publiciteit bestemd waren: eene handeling, die den roem der diplomatische tact van onzen tegenwoordigen Minister van Buitenlandsche Zaken niet zal doen rijzen bij de diplomatie van het buitenland.

---

De *Utrechtsche Provinciale en Stads-courant* zegt: „dat „de heer Thorbecke verklaard heeft, zich eene keuze „als lid van de Tweede Kamer te zullen laten welgevallen, mits men in hem een *beginsel*, en niet een „*voorwerp van oppositie* kieze.„

Als de *Utrechtsche Courant* genoopt wordt, dit loffelijke getuigenis omtrent de waardige houding van den heer Thorbecke in hare kolommen op te nemen... dan zien wij, hoe de hartstogtelijkste vijanden van den afgetreden Minister, huns ondanks, hunne hulde moeten aan den dag leggen!

Ja, de heer Thorbecke is een *beginsel*: een beginsel van regtvaardigheid, van onkreukbare handhaving der Grondwet, van herstel en bloei onzer financiën.

Als zoodanig en niet anders verlangt de heer Thorbecke het lidmaatschap van de Tweede Kamer aan te nemen. Verre verwerpt hij het denkbeeld, dat men hem zou kiezen als een voorwerp, dat stelselmatig *oppositie* moet maken.

Hoe gunstig steekt dit af bij de houding dier talrijke candidaten — welligt nu reeds leden van de Tweede Kamer, — die verklaard hebben „*voorwerpen van ja-zeggers*„ te zullen zijn, zonder te weten, *waarop* zij geroepen zullen worden „Ja„ te knikken.

---

De Kerkeraad van de Doopsgezinde Gemeente te Groningen, heeft dezer dagen het opmerkelijk besluit genomen: 1°. dat van de zijde der Gemeente geene adressen hoegenaamd tegen de invoering der bisschoppelijke hierarchie aan de regering zouden worden ingezonden; 2°. dat door de Gemeente of haren leeraar geen invloed op de verkiezingen zouden worden uitgeoefend; en 3°. dat voor het vervolg geen predikant van andere Gemeenten, zoo als het tot heden van tijd tot tijd heeft plaats gehad, in de Doopsgezinde Kerk zoude prediken, en wel wijl sommigen zich met staatkundige bemoeijingen in deze dagen hebben bezig gehouden.

Wat blijkt uit die besluiten?

Dat leeraars van andere Gemeenten *wel* invloed op de verkiezingen hebben uitgeoefend.

Dat predikanten van andere Gemeenten van den predikstoel *staatkundige* vermaningen hebben gehouden.

En dan nog zou men durven spreken van loyale verkiezingen, van uitdrukking van den nationalen wil!!

Eenmaal zal de 17de Mei als een waarschuwend voorbeeld, in het boek onzer geschiedenis staan opgeteekend!

---

Heden overleed alhier de heer Mr. P. C. Schooneveld, advocaat bij den Hoogen Raad, lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal. Hij was een man zeer gemakkelijk van omgang en als gemaakt voor het gezellig leven; met een hart vol welwillendheid en goedheid, anderen helpende soms zonder omzien of eigen middelen het wel gedoogden, begaafd met eene hoogst gemakkelijke voordragt die tot hooren aanlokte; tot voor zijne laatste ziekte, die hem allengs deed wegvallen, helder van hoofd en an onbekrompen staatkundige rigting; eerlijk boven bedenking. Veel huiselijk leed viel hem ten deel. Vrouw en kinderen zag hij zich ontvallen. Sedert vele jaren stond hij alleen in het leven. Hij daalt ten grave bemind en geacht door allen die hem kenden, en zonder dat zijne nagedachtenis een smet op zijn leven kan wijzen. Schooneveld zal behooren tot de geliefdste herinneringen van 't Haagsche barreau.

---

De heer *van Dam van Isselt* schreef eens een fransch werkje, getiteld: „*Observations.*„ Wij vinden daarin eene passage, die vooral nu weder van toepassing schijnt te zijn. In hoeverre de heer van Dam zelf de schoen kan aanpassen, mag hij beoordeelen na zijne recommandatie van den heer Leemans.

„Men vindt in Nederland, gelijk overal elders, vleijers en hovelingen, die gewoon zijn aan de ruif van het Budget zich te verzadigen; in wier oogen iedere liberale gedachte eene misdaad is, en die in de eerbiedige, maar tevens rondborstige voordragt van een volkswensch, niet anders willen zien, dan het zuivere Jacobinismus, dat de regtzinnigheid en wanorde in zijn gevolg voert.

„Zij wentelen zich in het stof der voorportalen; voor hen zijn de muren van een koninklijk paleis de grenzen des vaderlands, en het ontvangen van vorstelijke gunstbewijzen beschouwen zij als het hoogste geluk. Aristocraten, die verteren zonder voort te brengen; die naar alle posten staan, zonder in staat te zijn die waar te nemen; die naar alle eerbewijzingen haken, zonder er ooit eene verdiend te hebben, vreezen zij de zuivering van den verdikten dampkring, dien zij tot hunnen groei niet kunnen ontberen. Zij vreezen boven alles dat helder en levendmakend licht, dat het geluk der volkeren bevordert, maar dat hen moet doen gelijk worden aan die nachtvogels, die de stralen der zon niet kunnen verdragen, en die hunne donkere schuilhoeken moeten opzoeken, wanneer de overige bewoners den aanbrekenden dageraad met hun vrolijk gezang begroeten.

„Zij overtuigen niemand; zij vertoornen, door hun rampzalig geschrijf den gemagtigden man, en drijven hem tot uitersten, omdat hij er zich over verontwaardigt, dat men nog in de negentiende eeuw zulk een taal durft voeren, in het vaderland van Oldenbarneveld en der De Witten.

„Gij, meer ministerieel dan de Mininisters, meer koningsgezind dan de Koning zelf; gij, die slechts ambt ten en ridderorden najaagt; met welken naam moeten wij u bestempelen? Er is er geen, die uwe laagheid en onzen afkeer uitdrukt.„

Voorts zegt de heer van Dam, met al die pompeuse uitdrukkingen, hem zoo eigen:

„Laat ons vereenigd blijven, echte Liberalen! Het Vaderland, den Koning, de Grondwet, ziet daar onze vereenigingsleus.

„Ons verstandig en bedaard gedrag zal onze gevoelens regtvaardigen; en, wanneer in- of uitwendige vijanden van ons Vaderland de rust van het volk, of de zekerheid van den constitutionnelen troon mogten bedreigen, dan zoude men ons, onder deze leus, zien toesnellen, om te overwinnen of te sterven voor de heilige zaak, die wij verdedigen!„

---

Niemand heeft nog de „*Wespen*„ vergeten. Meer dan ooit is het nu passend, om op deze en dergelijke geschriften terug te wijzen. Wij zullen dan ook — nu de *oude mannen* weêr zijn opgestaan — van tijd tot tijd wat uit dit oude arsenaal te voorschijn halen.

De „*Wespen*„ werden destijds gezegd niet vreemd te zijn aan den heer van Dam van Isselt. Dat geeft aan die pikante diertjes eene hoogere waarde in deze oogenblikken; omdat de „*Wespen*„ het bij voorkeur gemunt hadden op den heer van Hall,... en de heer van Dam van Isselt candidaten heeft aanbevolen, om denzelfden heer van Hall te ondersteunen!!

Wij ontleenen, ditmaal, aan No. 5 der *Wespen* van 1845, een artikeltje, dat onzen landgenooten een voorproefje geven kan van de wijze, waarop zij in het vervolg mogen verwachten de behandeling hunner financiën en de verlamming van den pligt hunner vertegenwoordigers om voor 's lands belangen te waken. Wij zijn benieuwd te weten, of de heer van Dam zelf dat artikeltje geschreven heeft:

„Zal de heer van Hall dan nooit eenig begrip krijgen over constitutionnelen regeringsvorm? Als men de aanspraak leest, die hij gefingeerd wordt in de Tweede Kamer der Staten-Generaal te hebben gedaan, dan wanhoopt men er van, dat hij er ooit eenig, zelfs het flaauwste denkbeeld van zal krijgen. „De Koning — zegt de man, — NAMENS WIEN ik de eer heb in deze vergadering te spreken.„

„Indien het niet in de *Staats-Courant* was gedrukt, zoude men kunnen gelooven, dat het eene, door kwaadaardigheid, ondergeschovene zinsnede was. Maar het is maar al te waar: *zóó* sprak de heer van Hall in de vergadering van de Staten-Generaal. En die man, die in eene grondwettige vergaderzaal durft zeggen; dat hij namens den Koning spreekt, is Minister in Nederland! Het zijn dus niet de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, die hunne begrootingen aan het oordeel der Kamer onderwerpen: het is de Koning, die berekeningen en ramingen opgeeft en subsidiën vraagt. Wacht u, gij leden der Tweede Kamer, uwe aanmerkingen te doen hooren! Schendt den eerbied niet, dien gij aan het Hoofd van den Staat verschuldigd zijt. Iedere uwer bedenkingen, hoe beleefd ook voorgedragen, zoude eene aanranding zijn der Koninklijke Majesteit. En gij, Ministers van Nederland! hoe zoet is uw vooruitzigt! De uitnemende nooit genoeg geprezen Minister van Financiën heeft een doorn uit uw vleesch getrokken. Uwe begrootingen zijn tegen iederen aanval beveiligd; de groote van Hall heeft ze bedekt met den Koninklijken mantel: „*uit naam* van den Koning heeft hij gesproken, toen hij uwe becijferingen aan de Tweede Kamer overbragt.„

„*Eene korte ontleding der uitgaven van den Staat, zoowel* „*als eene waardering van de hoegrootheid der belastingen in* „*dit rijk opgebragt, moge strekken, om allen verkeerden indruk* „*te voorkomen.*„ Zoo spreekt de Koning door den mond van den heer van Hall. Wie zal zich verstouten met het Hoofd van den Staat in het strijdperk te treden?

„Hoe is het mogelijk dat nog geen der stadspleinen, in den Haag, met het standbeeld prijkt van den onvergelijkelijken staatsman, die door de wijsbegeerte versterkt, het wagen durfde de Natie zijne wet van liefde op te dringen en die nu zich zelf en zijne ambtgenooten even stoutmoedig, durft dekken, door den naam van zijnen Koninklijken meester. Zoo veel moeds in dezelfde persoon met zooveel scherpzinnigheid vereenigd, zal de bewondering opwekken van het laatste nageslacht!„

---

Ofschoon de dag der verkiezingen reeds voorbij is, kan het niet ondienstig geacht worden, onzen lezers mede te deelen een artikel van de *Nieuwe Noordbrabander*, die op de volgende wijze de drie vragen: „Wat hebt gij verloren? Wat hebt gij in de plaats ontvangen? Wat verlangt gij voor de toekomst?„ heeft beantwoord. Naar onze meening, ligt in deze beantwoording eene juiste schets van de gebeurtenissen der laatste dagen en van onzen tegenwoordigen toestand.

„Wat hebt gij verloren? Een ministerie, waaraan het vaderland ontelbare weldaden te danken heeft; welke verdiensten in de laatste dagen menigvuldig zijn gehuldigd, en zelfs door zijne vijanden erkend worden. Een ministerie dat zich boven alle partijen plaatsende, aan allen gelijk regt deed wedervaren; dat zedelijke ontwikkeling en stoffelijke welvaart over het gansche land, zonder onderscheid, wilde verspreiden, dat met onkreukbare eerlijkheid de vrijzinnige Grondwet van 1848 in alle hare waarheid wilde ten uitvoer leggen; een ministerie, in een woord, onder hetwelk Nederland op weg was eene grootheid en een aanzien te bereiken, welke het sedert lang niet gekend had. Vrede en eensgezindheid heerschten over het algemeen onder al de ingezetenen; de sporen van onverdraagzaamheid en verschil wegens godsdienstbelijdenis verdwenen meer en meer onder den weldadigen invloed van ontwikkelde vrijheid en welvaart, die alleen door vrede en eensgezindheid bloeijen kunnen; en Nederland leverde aan de wereld het voorbeeld op van eene natie, die digt rondom den troon van haren koning geschaard en levende onder een weldadig en wijs bestuur, meer en meer in de *eendragt* hare *magt* zocht en inderdaad vond.

„Wat hebt gij in de plaats ontvangen? Eensklaps wordt door de partij, aan Neêrlands welzijn vijandig, omdat het hare inzigten in den weg staat, de hartstogt van onverdraagzaamheid en sectenhaat opgewekt; de fakkel der noodlottigste tweedragt wordt door haar over het vaderland gezwaaid en helaas! met een al te goed gevolg. Nederland schijnt eensklaps het in de laatste jaren met zoo veel moeite en zorg opgerigte, den bodem weder te willen inslaan en de gelukkigste toekomst, die het toelachte, te verzaken. Verdeeldheid neemt de plaats in van liefde en eendragt; oorlog, de noodlottigste aller oorlogen, verdringt den weldadigsten vrede. Onder de leus van *godsdienstzin* gelukt het der aangevuurde dweepzucht, het vaderland te berooven van een regeringstelsel, dat van de overvloedigste en rijkste vruchten zwanger ging; de koesterende zon, die over Nederland scheen, ging onder; en met haar, schijnbaar althans, de welvaart van den dierbaren geboortegrond, waaraan met zoo krachtige hand gewerkt werd. Een ander ministerie treedt op, dat begint de natie van hare vertegenwoordiging te berooven; dat onder de leus van de grondwet te willen behouden, omtrent zijne wijze van zien wegens de opvatting en toepassing dier grondwet, de billijkste redenen van vrees en wantrouwen geeft; dat al dadelijk zijnen oorsprong verraadt, door aan de onruststokers en opruijers bevrediging te belooven, om hen daardoor te stouter en te hatelijker te maken. Dezelfde mannen treden op, aan wier verleden zulke treurige herinneringen verbonden zijn en die, ware het niet door de wijsheid, beradenheid en vaderlandsliefde der natie voorgekomen, welligt oorzaak hadden kunnen worden van de grootste onheilen. Mannen treden op, die reeds door hunne eerste daden angst en onrust door het land verspreiden; zich in het donker hullen en aan alle discussie over hun ontstaan en hunne inzigten den weg afsluiten; die later openlijk het regeringsstelsel, waaraan Nederland zoo veel goeds te danken heeft, verloochenen; de Kamer wier meerderheid dat stelsel ondersteunde wegzenden, en onder vreemden invloed en inblazingen het vaderland eensklaps op den weg des achteruitgangs terug plaatsen.

„Welke toekomst wil ik aan mijn vaderland voorbereiden? is de vraag, die de kiezer zich moet doen. Is het hem een genoegen, dat het regeringsstelsel, waarvan Thorbecke de ziel was, gevallen is; heeft hij de overtuiging, dat dit regeringsstelsel niet in staat was het land gelukkig te maken; meent hij dat het stelsel, hetwelk het vroegere vervangen heeft, meerdere welvaart over den lande zal verspreiden; welnu! hij onthoude zijne stem aan die leden der ontbondene Kamer, die zoo ijverig den heer Thorbecke ondersteunden en geve die aan mannen, die bekend staan en hem aangewezen worden, als geschikt, om den terugkeer tot dat stelsel onmogelijk te maken. Maar betreurt hij met ons den val van dat stelsel; is hij overtuigd dat door dien val het welzijn, de bloei en de grootheid van Nederland in gevaar zijn gebragt; ziet hij met ons in het donkere verschiet godsdiensthaat de plaats van verdraagzaamheid en vrede innemen; overheersching en dwang de ware vrijheid verdringen; geheimhouding en kuiperij den zetel van openbaarheid en eerlijkheid overweldigen; partijdigheid en voorkeur jegens een gedeelte, de loyale en gelijke verdeeling der vruchten van vrede, vooruitgang en ontwikkeling vervangen; in één woord: wil hij het behoud der Grondwet van 1848 en hare eerlijke en vrijzinnige opvatting en toepassing; wil hij het welzijn en den luister van Neêrlands troon en van den Koning, die er op zetelt, wil hij ontwikkeling en uitbreiding van stoffelijke welvaart onder de koesterende bescherming eener redelijke vrijheid en nationale beschaving; wil hij vrede, eendragt, eensgezindheid onder alle burgers van den Staat, zonder welke toch geene welvaart denkbaar is; wil hij dat alles, o! hij verklare zich onbevreesd en onbewimpeld op zijnen stembrief en plaatse daarop de namen van dezulken, die vroeger mede geijverd hebben, om ons in het genot van al die weldaden te stellen en te behouden en thans weder bereid zijn, daaraan op nieuw met evenveel ijver als vaderlandsliefde te arbeiden.„

---

Kerkvoogden der Nederduitsche Gereformeerde Gemeente te 's Gravenhage, hebben aan hunne Gereformeerde stadgenooten eene circulaire doen rondgaan, waarin zij te kennen geven, dat het Z. M. de Koning heeft behaagd aan de Gemeente onherroepelijk af te staan, en in vollen eigendom over te dragen, het groote en schoone middengebouw, dat tot sieraad strekt van den fraaijen en bevalligen aanleg, het *Willemspark* genoemd. Het is de bedoeling des Konings, dat dit gebouw worde ingerigt tot eene kerk, waaraan ten gevolge van de steeds toenemende bevolking behoefte bestond. Maar boven en behalve Zr. Ms. belangstelling, om meerder gelegenheid te verschaffen tot het bijwonen van de openbare eeredienst, heeft HD. tevens een blijk willen geven van zijne zucht, om door het in stand houden van dit overschoone gebouw, de welvaart

van de residentie te bevorderen: zoo naauw verbonden aan elke verfraaijing, die alhier wordt aangebragt. Is die schenking reeds op zich zelve aanzienlijk, — zij wordt niet weinig verhoogd door de bepaling, dat alle kosten van overdragt door HD. zullen worden gedragen; terwijl bovendien die kerk wordt begiftigd met het benoodigde zilver en tafelgoed voor avondmaal- en doopbediening. Dezelfde milde hand zal ook de kosten dragen van een predikstoel en voorlezersbank. Doordrongen van erkentelijkheid hebben kerkvoogden al dadelijk eene globale ciering, van hetgeen de voltooijing van het werk zoude vorderen, doen opmaken, en vervolgens aan heeren notabelen der Gemeente voorgesteld, om gemagtigd te worden de schenking te aanvaarden en het noodige te verrigten, zoowel tot den aanbouw der consistorie en kerkbewaarders-vertrekken, als tot de verdere inwendige betimmering van het lokaal zelve. De geldsom tot dat einde noodzakelijk, is hoogst aanzienlijk, als bedragende niet minder dan *honderd duizend gulden*, daaronder het orgel begrepen. De gewone inkomsten laten intusschen niet toe, daarvan iets af te zonderen voor de volbrenging van dit groote en veelomvattende werk, waarom kerkvoogden het van hunnen pligt achten te zijn, — en zulks onder overleg en met toestemming van heeren notabelen, om met den meesten aandrang eene poging te moeten doen en de geloofsgenooten uit te noodigen tot het geven van *onbekrompene*, ja, zeer *milde* bijdragen.

# Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Onlangs deelde uw blad mede, dat het Z. M. bijzondere tevredenheid had verwekt, dat, tengevolge der aanbeveling van heeren Predikanten tot verdraagzaamheid en liefde jegens andere gezindheden, eene ruime bijdrage in de schaal-collecte voor de R. C. armen is ten deel gevallen.

Nu vernemen wij, dat er inteekening-lijsten tot den verderen opbouw van de Willemskerk zullen worden rondgezonden. Ten einde nu een blijk te geven, dat bij ons ook liefde jegens andersdenkenden bestaat; zoo verzoeken wij, dat die lijsten aan *alle* stadgenooten mogen worden uitgereikt of met bussen rondgegaan, of dat gij uw blad aanbeveelt tot ontvangst; terwijl het alsdan ook door daden blijken zal, dat wij, even als onzen geëerbiedigden Koning, liefde en verdraagzaamheid voorstaan.

*Eenige R. C. ingezetenen van 's Gravenhage.*

# Varia.

Er was eens een Koning en een Advocaat.

De Advocaat had, op uitstekende wijs, bewezen, dat *hij* het eigenlijk geweest was, die voor de Grondwet van het land had gestreden; die vroeger als Minister was afgetreden omdat men toen zoo een Grondwet niet krijgen kon; die deze Grondwet lief had als RACHEL.

De Koning gaf hem daarover zijne tevredenheid te kennen, maar lachte.

„Maar als het u aangenaam zijn kan, Sire!" antwoordde de Advocaat; „dan wil ik op even goede gronden bewijzen, dat *Ik* eigenlijk altijd de aartsvijand van die Grondwet ben geweest; dat *Ik* vroeger als Minister aftrad, omdat men mij anders had weggejaagd; dat die Grondwet hoe eer hoe beter naar de maan moet."

De Koning lachte niet meer. Hij begon, na deze toespraak, in te zien, dat de Advocaat in staat zou zijn, om, uit eerzucht, den *Koning* zelven en *Zijn Huis* er aan te wagen; en hij joeg hem weg.

Dat was een verstandige Koning.

## Wie of wat is eigenlijk de heer Van Reenen.

Ziehier eene vraag, die ieder natuurlijkerwijze doet. Wie is hij, die zooveel moed en zelfvertrouwen, of zooveel eigenwaan had, om de taak aan Thorbecke uit de hand te nemen?

De heer Van Reenen is een Professors zoon uit Amsterdam, en iemand van groot fortuin. Hij studeerde grootendeels in Amsterdam en later, mede onder Thorbecke, in Leiden, waar hij in 1839 promoveerde. Men roemde hem als iemand van goeden aanleg, en even als meerdere jonge lieden, voor wie de wetenschap niet de „melkgevende koe" behoeft te zijn, nam hij zijn tijd voor de studie, volgde zijn smaak, en vergat zijne uitspanningen niet.

Hij vestigde zich in Amsterdam, zonder iets bijzonders uit te voeren, en huwde met eene dochter van den voormaligen burgemeester van Amsterdam, later gouverneur van Utrecht, Van de Poll. Deze en zijne eigene relatiën maakten hem lid van den Raad, en toen met 1 Januarij 1850 naar een burgemeester werd rondgekeken, beschouwde men het als eene bijzondere nieuwigheid, dat de heer Thorbecke onzen Van Reenen, een betrekkelijk zoo jong mensch, daartoe voordroeg. Hij werd toen gerekend een aanhanger van dien minister te zijn, en aanvaardde zijne betrekking met eene redevoering, waarmede hij zich zeer bij de Amsterdammers insinueerde, maar minder bij zijne overige landgenooten: noemende hij onder anderen, alle concurrentie tegen Amsterdam *een roof*. Dergelijke valsche rhetorica kon om zijne jonkheid en weinige ervaring door de vingers gezien worden, en wij voor ons, hechten aan dergelijke uitdrukking bijzonder weinig waarde.

De eerste aanleiding tot zijne stijfzinnige oppositie tegen Thorbecke en alles wat van dezen uitging, bestond, zegt men, in het volgende. Toen in het voorjaar van 1851 Z. M. de Koning Amsterdam zou gaan bezoeken, wenschte men eenige ridderorden, en in de eerste plaats den burgemeester daarmede te begunstigen. Maar het besluit eischt des ministers contraseign. De heer Thorbecke maakte bedenking, vragende, voor welke buitengewone diensten of verdiensten de heer Van Reenen die orde ontvangen zou? — Men beweert, dat die vraag met eene andere vraag werd beantwoord, namelijk deze: „Gij hebt immers ook eene orde erlangd, en waarvoor was die dan?" — Het antwoord des heeren Thorbecke luidde: „Juist, omdat ik dit niet weet, vrage ik thans, welke diensten men zou willen beloonen?"

De zaak bleef er bij, en de heer Van Reenen, van alles onderrigt, nam het zeer euvel op, dat hij ongedecoreerd, als burgemeester van Amsterdam, een Raad zou presideren, die bijna uit louter ridders bestaat. Het beterde er niet op, toen zijn schoonvader, als Commissaris des Konings in Utrecht, werd ontslagen. Met zijne dochter huwde hij diens wrevel. Voeg daarbij de opheffing van het Instituut, en de *ware*, hoezeer misschien minder voorzigtige woorden, eens door den minister, in het vuur der inprovisatie, ten opzigte van Amsterdam geuit.

Het spreekt van zelf, dat na dit alles in het oog van Van Reenen niets goed kon wezen, wat van de zijde van Thorbecke kwam. Men verhaalt dwaze staaltjes van zijnen oppositie-geest, die waarlijk niet den staatsman, maar den echten, bekrompen Amsterdammer kenmerken. Wij laten ze ter zijde.

Het gevolg was, dat onder zijn driejarig beheer Amsterdam in denzelfden achterlijken toestand is gebleven. Amsterdam is bij voorkeur de stad der misbruiken en der verkeerdheden. Verouderde reglementen, die dagelijks tot procedures aanleiding geven, moesten zijn opgeruimd; het ellendig belastingstelsel moest zijn gewijzigd en herzien; misbruiken en verkeerdheden moesten zijn geweerd;.... maar van dat alles niets. De slordigheid in de administratie gaat, in weêrwil van de uitgebreidheid der beschikbare middelen, in Amsterdam zóó ver, dat b. v. de volkstelling, bij latere verificatie een verschil van 22,000 zielen aantoonde. Maar het was immers een maatregel van Thorbecke? De stembiljetten worden met zoo weinig zorg in Amsterdam bezorgd, dat welligt de helft van het stadhuis moeten worden afgehaald, of zij blijven liggen. Nergens is de ijver voor de verkiezingen flaauwer dan in Amsterdam, en het bestuur doet niets, letterlijk niets om die op te wekken. Maar dat regtstreeksche kiesstelsel is immers ook eene uitvinding van Thorbecke?

Amsterdam mag met regt eene der achterlijkste en slechtst bestuurde onzer grootere gemeenten worden genoemd. En toch ziet men het hoofd van het bestuur dier gemeente als minister van Binnenlandsche Zaken, neen meer, als opvolger van Thorbecke, optreden. Het mag zijn, dat dit de Amsterdammers genoegen doet, die hopen, dat nu alle concurrentie tegen hen, of alle *roof* aan hen, zal worden geweerd, en zij dus, als van ouds, op hunne slofjes, bij wege van privilegie en monopolie, geld zullen kunnen verdienen; maar het land ziet met wantrouwen een man aan het hoofd van het binnenlandsch bestuur, die nimmer iets heeft gepresteerd, die nooit heeft gewerkt, en die mogelijk een goeden aanleg bezit, maar nooit door daden getoond heeft voor de ondernomen taak berekend te zijn.

(*IJsselbode.*)

# Laatste Berigten.

## Uitslag der verkiezingen voor de Tweede Kamer.

'S GRAVENHAGE.

Ingekomen biljetten 1481; van onwaarde 5; volstrekte meerderheid 739.

Uitgebragt zijn op de heeren BOREEL VAN HOGELANDEN 980, J. C. BAUD 566, Mr. J. P. P. Baron VAN ZUYLEN VAN NIJEVELT 443, Mr. P. P. VAN BOSSE 420, Mr. G. GROEN VAN PRINSTERER 322, G. L. BAUD 93 stemmen, enz.

Alzoo is verkozen de heer **Jhr. W. BOREEL VAN HOGELANDEN**, een onzer kandidaten.

Er zal eene overeenstemming moeten plaats hebben tusschen de heeren J. C. BAUD, den kandidaat van het ministerie, en Mr. J. P. P. Baron VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT, onzen tweeden kandidaat.

ROTTERDAM.

Geen der kandidaten heeft de volstrekte meerderheid erlangd. Er zijn uitgebragt 1426 stemmen. Daarvan hebben verkregen de Heeren BAUD 700, VAN BOSSE 649, HOYNCK VAN PAPENDRECHT 613 en RIJK 589 stemmen.

Overstemming tusschen de Heeren J. C. BAUD, J. C. RIJK, P. P. VAN BOSSE en Mr. A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT.

De twee laatste Heeren zijn kandidaten der Constitutionnele partij; de Heer RIJK is, als zoodanig, ook te Amsterdam aanbevolen.

HAARLEM.

Gekozen Mr. **W. H. VAN VOORST**, lid der vorige Tweede Kamer.

LEIJDEN.

Uitgebragt 2198 stemmen.

Gekozen: **Jhr. Mr. D. T. GEVERS VAN ENDEGEEST**, met 1388, en **P. H. BARTAETS VAN AMERONGEN**, met 1349 stemmen. Mr. P. P. VAN BOSSE bekwam 809 en Mr. R. THORBECKE, 794 stemmen.

DORDRECHT.

Uitgebragte stemmen 1477; volstrekte meerderheid 739.

Gekozen **Mr. P. A. SANDER**, officier van Justitie te Dordrecht met 779 en **Mr. J. D. VAN DEN POEL**, Burgemeester van Ameide met 744 stemmen.

DELFT.

Uitgebragt 2111 stemmen; volstrekte meerderheid 1056.

Gekozen Mr. **W. WINTGENS** met 1443, en **C. HOEKWATER** met 1148 stemmen. Mr. K. A. POORTMAN bekwam 747, en Mr. A. M. DE ROUVILLE 705 stemmen.

AMSTERDAM.

Uitgebragte stemm. 2362; volstrekte meerderheid 118[illegible].

Gekozen de heeren **M. H. GODEFROI**, met 2143, en **VAN FRANCK** met 1427 stemmen.

Overstemming tusschen de heeren STOLTE, met 1174, Prof. BOSSCHA 1033, J. C. BAUD 986, VAN BOSSE 906, J. C. RIJK 878, en Mr. J. HEEMSKERK Bz. 870 stemmen.

GOUDA. —

Gekozen de heer **Mr. G. GROEN VAN PRINSTERER** en **Jhr. Mr. W. M. DE BRAUW**.

# Prijscourant der Effecten.

AMSTERDAM. WOENSDAG 18 MEI.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **Nederland**, Werk. Schuld, | à $2\frac{1}{2}$ | Pct. | $63\frac{7}{8}$ | 4 | $\frac{7}{8}$ |
| Dito dito. | „ 3 | „ | $75\frac{3}{4}$ | | |
| Dito dito. | „ 4 | „ | 95 | $\frac{1}{8}$ | $\frac{1}{16}$ |
| Amortisatie. | „ $3\frac{1}{2}$ | „ | | | |
| Aand. Handel-Maats | „ $4\frac{1}{2}$ | „ | | | |
| O. I. Leening 1844 | „ 4 | „ | | | |
| Aand. Arnh. Spoorweg | „ $4\frac{1}{2}$ | „ | | | |
| Dito Holl. dito. | „ | | | | |
| **Belgie**, Certificaten | „ $2\frac{1}{2}$ | „ | | | |
| Dito bij Rothschild | „ $2\frac{1}{2}$ | „ | $52\frac{7}{8}$ | $\frac{15}{16}$ | |
| **Frankrijk**, Certificaten | „ 3 | „ | | | |
| **Rusland**, bij Hope en Comp. | „ 5 | „ | $109\frac{1}{4}$ | | |
| Dito A°. 1828—1829 | „ 5 | „ | 108 | $\frac{1}{8}$ | |
| Inschr. op 't Grootboek | „ 6 | „ | | | |
| Dito Certificaten | „ 6 | „ | | | |
| Cert. dito Hamburg Amin. | „ 5 | „ | | | |
| Negot. 1831 en 1833. | „ 5 | „ | 98 | | |
| Dito 1840 | „ 4 | „ | 9 | | |
| Dito Stieglitz | „ 4 | „ | $92\frac{1}{2}$ | $\frac{1}{4}$ | |
| Dito Nieuwe | „ 4 | „ | $93\frac{1}{4}$ | | |
| Nieuwe Eng. | „ $4\frac{1}{2}$ | „ | | | |
| **Spanje**, Nieuwe 3 pCt. thans | „ 1 | „ | $23\frac{13}{16}$ | $\frac{7}{8}$ | |
| Nieuwe. | „ 3 | „ | $48\frac{3}{4}$ | | |
| Binnenlandsche | „ 3 | „ | $48\frac{5}{8}$ | | |
| Cert. Coup. Sp. Com. | | | $6\frac{1}{4}$ | $\frac{5}{8}$ | [illegible] |
| Amort. Schuld. | | | $5\frac{1}{2}$ | | |
| **Portugal**, te Londen | „ 5 | „ | 4 | | |
| Dito dito | „ 4 | „ | $39\frac{5}{16}$ | | |
| **Weener**, Bank. | „ 5 | „ | | | |
| Dito | „ 4 | „ | | | |
| Metalliek 1816—1852 | „ 5 | „ | $83\frac{1}{4}$ | $\frac{7}{16}$ | |
| Dito 1847 | „ $2\frac{1}{2}$ | „ | $43\frac{3}{16}$ | | |
| Dito 1851 en 1852 | „ $2\frac{1}{2}$ | „ | $42\frac{1}{8}$ | $\frac{15}{16}$ | |
| Dito 1849 | „ 5 | „9 | $4\frac{7}{8}$ | $\frac{1}{2}$ | $\frac{3}{8}$ |
| Dito Lett. B. | „ 5 | „9 | | | |
| Aand. *f* 500 bij Rothschild | | | | | |
| Dito *f* 250 dito 1839 | | | | | |
| **Napels**, Certific. bij L. & B. | „ 5 | „ | | | |
| **Polen**, Obligaten | „ 4 | „ | 8 | | |
| Aandeelen 1835 | | *f* | 164 | | |
| **Sardinie**, te Londen | „ 5 | pCt. | | | |
| **Denemarken**, Dito | „ 5 | „ | 1 | | |
| **Griekenl.**, te Londen | „ 5 | „ | $7\frac{1}{4}$ | $\frac{3}{8}$ | |
| **Philad.**, bij Hope en Comp. | „ 5 | „ | | | |
| Te Londen | „ 6 | „ | | | |
| Bank | | | $4\frac{13}{16}$ | $\frac{7}{8}$ | |
| **Louisiana**, te Londen | „ 5 | „ | | | |
| **Brazilie**, te Londen 1824 | „ 5 | „ | | | |
| Dito 1843 | „ 5 | „ | | | |
| **Grenada**, Dito à 100 p. st. | „ $2\frac{1}{2}$ | „ | | | |
| Dito Uitg. | | | $10\frac{13}{16}$ | 11 | |
| **Ecuador.** | | | | | |
| **Mexico**, te Londen Nieuwe | „ 3 | „ | $25\frac{7}{8}$ | | |
| **Venetie**, te Londen | „ $3\frac{1}{2}$ | „ | 8 | | |
| Dito Uitg. | „ 1 | „ | 1 | | |

Koers van het geld: Beleening $2\frac{1}{2}$, Prolongatie $2\frac{1}{2}$, Disconto 2 pCt.

Onze fondsenmarkt verkeerde heden in eene algemeene gunstige stemming; er waren inzonderheid Binnenl. en Oostenrijksche fondsen zeer gezocht. Ook Certif. Coup. Sp. zijn tot hooge koersen gedaan.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.